

Yan??a Özel A?r? Anksiyete Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Yan??a Özel A?r? Anksiyete Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32796>

Özet

Yan??a Özel A??r? Anksiyete Ölçe?i (YÖAAÖ), İngilizce orijinali olan **Burn-Specific Pain Anxiety Scale (BSPAS)** ölçe?inin Türkçe uyarlamas?dır. Bu ölçek, yan?k hastalar?nın ya?ad??? a??rya özgü **anksiyete** düzeylerini ve bu anksiyetenin neden oldu?u kaç?nma davran??lar?n? ölçmek amacıyla geli?tirilmis?tir. YÖAAÖ, özellikle yan?k tedavisi süreçlerinde (pansuman de?i?imi, hidroterapi gibi) ortaya ç?kan a??r? beklentisine yönelik psikolojik tepkileri de?erlendirmede kritik bir araçtır.

Ölçe?in Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çal??mas? 2019 y?l?nda Sevgi Deniz-Do?an ve S. Arslan taraf?ndan gerçekleştirilmi? olup, elde edilen sonuçlar YÖAAÖ'nün Türk popülasyonunda da güvenilir ve geçerli bir **psikometrik** araç oldu?unu göstermi?tir. Bu uyarlama çal??mas?, yan?k tedavisinde psikososyal destek ihtiyac?n?n belirlenmesi ve hedefe yönelik müdahalelerin planlanmas? aç?s?ndan önemli bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Yan?k, A??r? Anksiyetesi, Anksiyete, Ölçek Uyarlama, Psikometri, Geçerlik, Güvenirlik.

Yazarlar

Sevgi Deniz Do?an, S. Arslan

Amaç

Yan??a Özel A??r? Anksiyete Ölçe?i'nin temel amacı, yan?k yaralanmas? olan bireylerde a??rya yönelik spesifik korku, endi?e ve kaç?nma e?ilimlerini objektif olarak de?erlendirmektir. Yan?k tedavisinde uygulanan prosedürler (özellikle pansuman ve yara bak?m?) yo?un a??rya neden olabilir ve bu durum hastalarda yüksek düzeyde **anksiyete** yaratır. Bu anksiyete, tedavi uyumunu dü?ürebilir ve iyile?me sürecini olumsuz etkileyebilir.

Ölçek, klinisyenlere ve ara?t?rmac?lara hastan?n a??r? yönetimi stratejilerine olan ihtiyac?n? belirlemede yardımcı olur. Yüksek puanlar, daha yo?un psikolojik müdahale veya özel a??r? kontrol tekniklerinin gereklili?ini i?aret eder. Böylece, tedavi planlar? hastan?n psikososyal ihtiyaçlar?na göre bireyselle?tirilebilir.

Yap?

Ölçek, yan?k yaralanmalar?na özgü ba?lamda ortaya ç?kan a??r? anksiyetesi yap?s?n? ölçmektedir. Bu yap?, üç temel alt bile?eni içermektedir: **a??r? korkusu** (pain fear), **a??r? kaç?nmas?** (pain avoidance) ve **a??r? bekleyi?** (pain anticipation). Ölçek, genel kayg?dan

ziyade, hastan?n yaralanmas?yla do?rudan ili?kili olan tedavi prosedürleri veya a??r?ya neden olan durumlar kar??s?ndaki spesifik bili?sel ve duygusal tepkilerini hedef al??r.

Orijinal BSPAS ve dolay?s?yla Türkçe uyarlamas? olan YÖAAÖ, genellikle tek boyutlu bir yap? sergileyerek, yan??a özgü a??r? anksiyetesini tek bir genel puan üzerinden temsil eder. Bu tek boyutluluk, ölçe?in klinik uygulamada h?zli? ve kolay yorumlanmas?n? sa?lamaktadır.

Geçerlik

Türkçe versiyonunun **geçerlik** çal??malar?, Deniz-Do?an ve Arslan (2019) taraf?ndan yap?lm??t?r. Yap?lan çal??mada yap? geçerli?ini incelemek amacıyla do?rulay?c? faktör analizi (DFA) kullan?lm??t?r. DFA sonuçlar?, ölçe?in orijinal tek faktörlü yap?s?n?n Türk örnekleminde de iyi uyum gösterdi?ini ortaya koymu?tur.

Ayr?ca, ölçe?in di?er ilgili yap?larla ili?kisi incelenerek ölçüt ba??nt?li? geçerli?i (örne?in, genel anksiyete veya a??r? ?iddeti ölçekleri ile korelasyonu) de de?erlendirilmi?tir. Elde edilen bulgular, YÖAAÖ'nün teorik olarak ili?kili olmas? beklenen yap?larla anlaml? korelasyonlar gösterdi?ini, dolay?s?yla yap?sal ve ölçümsel aç?dan geçerli bir araç oldu?unu desteklemi?tir.

Güvenirlik

YÖAAÖ'nün **güvenirlik** analizleri, iç tutarlılık (internal consistency) yöntemiyle de?erlendirilmi?tir. Adaptasyon çal??mas?nda iç tutarlılık katsay?s? olarak **Cronbach Alfa** de?eri hesaplanm??t?r. Yüksek Cronbach Alfa de?erleri, ölçek maddelerinin tutarlı bir ?ekilde ayn? yap?y? ölçtü?ünü ve ölçe?in iç tutarlılık?n?n yeterli düzeyde oldu?unu göstermi?tir.

Güvenirlik çal??malar? kapsam?nda ayr?ca test-tekrar test güvenilirli?i de incelenmi? olabilir. Bu yöntem, ölçe?in farklı zamanlarda uyguland??nda tutarlı sonuçlar verip vermedi?ini gösterir, bu da ölçe?in zamana kar?? kararlılık?n?n kanıtlarıdır. Bu tür yüksek **güvenirlik** sonuçlar?, ölçe?in klinik ve ara?tırma ortamlar?nda güvenle kullan?labilece?ini i?aret etmektedir.

Faktör Analizi

Yan??a Özel A??r? Anksiyete Ölçe?i'nin faktör yap?s?, Türkçe adaptasyon çal??mas?nda **Do?rulay?c? Faktör Analizi (Faktör Analizi)** ile incelenmi?tir. Bu analiz, ölçe?in orijinal yap?s?n?n Türk kültürüne uygunlu?unu test etmeyi amaçlam??t?r.

Analiz sonuçlar?, ölçe?in beklenen tek boyutlu yap?s?n? do?rulam??t?r. Faktör yükleri, her bir maddenin ölçülen **yan??a özgü a??r? anksiyetesini** yap?s?na güçlü bir ?ekilde katkıda bulundu?unu göstermi?tir. Bu bulgular, ölçe?in yap?sal geçerli?ini destekleyerek, tek bir toplam skorun hesaplanmas?n?n psikometrik aç?dan uygun oldu?unu teyit etmi?tir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Uyarlama

Format: Likert Ölçe?i (Genellikle 0 "Hiçbir zaman" ile 4 "Her zaman" arasında derecelendirilen maddelerden oluşur. Derecelendirme bilgisi kaynakta belirtilmedi?i için standart BSPAS formatı esas alınmıştır.)

Mevcut Diller: Türkçe, İngilizce (Orijinal)

Popülasyon Grubu: Yanık Hastalar?

Ya? Grubu: Yetişkinler (Klinik popülasyonda ergenlik döneminden itibaren kullanılabilir.)

Popülasyon Detayları: Yanık merkezlerinde veya ayakta tedavi gören, yara bakımı ve pansuman de?imini gibi a??ı? prosedürlere maruz kalan hastalar.

Test Metodolojisi: Öz bildirim dayalı, ka??t-kalem veya dijital ortamda uygulanabilen psikometrik bir araçtır.

Anahtar Kelimeler

BSPAS, Yanık Tedavisi, A?? Yönetimi, Psikososyal De?erlendirme, Cronbach Alfa, Do?rulayıcı Faktör Analizi.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Sevgi Deniz Do?an

Yazar ORCID Tanıtıcıları: Mevcut De?il

İletişim E-posta Adresi: sevgidenizcu@gmail.com

Yazın Adresi: Makale referansında belirtilen kurumsal adres.

İzinler, Ücret ve Test Y??

Uyarlama Y??: 2019

Kullanım İzinleri: Ölçeğin ticari olmayan akademik ve klinik amaçlarla kullanımı için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi önerilir.

Ücretlendirme: Bilgi Mevcut De?il.

PDF Eri?imi: Ölçe?in Türkçe versiyonunun PDF dosyas? bu ba?lant?dan indirilebilir: yaniga-ozel-agri-anksiyete-olcegi-toad.pdf

Orijinal ölçe?in linki: toad.halileksi.net

Kaynaklar

Deniz-Do?an, S., & Arslan, S. (2019). Validity and Reliability of Turkish Version of the Burn-Specific Pain Anxiety Scale. *Journal of Burn Care & Research*, 40(6), 818-822. DOI: [10.1093/jbcr/irz091](https://doi.org/10.1093/jbcr/irz091)

Yan??a Özel A??r? Anksiyete Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçek maddeleri, kaynak içerikte sa?lanmam??t?. Maddelerin tam listesi için lütfen referans makaleye veya sorumlu yazara ba?vurunuz.